

ผู้ปลูกชีวิตใหม่ยกดอกลำพูน
ด้วยจิตวิญญาณของครูผู้ให้
สู่ความยั่งยืนในชุมชน

นายปรีชาเกียรติ บุญเกียรติ

Mr. PREECHAKIAT BOONYAKIAT

เกิดวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2488

Date of birth : 12 February 1945

อายุ : 71 ปี

71 Years of age

ที่อยู่ : 123 หมู่ 2 ถนนลำพูน-คอยติ

Address : 123 Moo 2, Lamphun-Doi Ti Road,

ตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง

Wiang Yong Sub-district, Mueang District,

จังหวัดลำพูน 51000

Lamphun Province 51000

โทร. 081-883-7586

Tel. 081-883-7586

ประวัติการทำงานและแรงบันดาลใจ

“ผ้ายกลำพูน” ลวดลายอันละเอียดอ่อนของเส้นไหมที่คัดสรรอย่างดี ผ่านกระบวนการทอด้วยทักษะเชิงช่างชั้นเลิศ ที่สืบทอดจากบรรพบุรุษและสานต่อจิตวิญญาณแห่งตัวไหมนับพันชีวิตบนผืนผ้า โดย “ครูปรีชาเกียรติ บุญเกียรติ” ผู้ทุ่มเทร่างกายแรงใจในการรังสรรค์ผ้ายกลำพูนให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ด้วยมุ่งหวังให้คนในชุมชนมีรายได้ และร่วมกันอนุรักษ์ไว้ซึ่งมรดกอันล้ำค่าของงาน “ผ้ายกลำพูน” ให้เป็นเอกลักษณ์คู่เมืองลำพูนในทุกวันนี้

ครูปรีชาเกียรติ ใกล้ชิดกับงานหัตถกรรมผ้ายกลำพูนตั้งแต่เยาว์วัย โดยมีคุณแม่พยอม บุญเกียรติ เป็นแรงบันดาลใจในการสานต่อองค์ความรู้ ในระยะแรกคุณแม่พยอมเรียนรู้งานหัตถกรรมทอผ้าเพื่อไว้ใช้ในครัวเรือนจากนั้นได้เปิดโรงทอผ้าไหมอย่างเป็นทางการ ในชื่อ “เพ็ญศิริไหมไทย” เมื่อปี 2523 ครูปรีชาเกียรติจึงได้เริ่มเรียนรู้และซึมซับการทำผ้ายกลำพูนเรื่อยมา ถึงแม้ว่าช่วงเวลาหนึ่งครูปรีชาเกียรติจะไปประกอบอาชีพอย่างอื่นก็ตาม แต่ในที่สุดแล้วก็ได้กลับมาช่วยงานการทำผ้ายกลำพูนอย่างเต็มตัวและทำหน้าที่ในการเผยแพร่ความรู้ โดยเริ่มฝึกอาชีพการทอผ้ายกลำพูนให้กับชาวบ้านทั้งด้านองค์ความรู้และเครื่องมือ ด้วยต้องการส่งเสริมอาชีพการทอผ้ายกลำพูนเพื่อกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังช่วยแก้ไขปัญหาให้แก่ชาวบ้านที่ยากไร้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในช่วงประสบกับวิกฤตความยากไร้จากเหตุที่มีการเลิกจ้างงานเนื่องจากโรงงานย้ายไปลงทุนที่อื่น ชาวบ้านหลายครอบครัวต้องตกงานรวมถึงในพื้นที่อำเภอทุ่งหัวช้าง ซึ่งในอดีตชาวบ้านจะตัดไม้ ทำลายป่า หน่วยงานภาครัฐจึงขอให้เข้าไปช่วยฝึกอาชีพ ด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู ครูปรีชาเกียรติจึงได้นำความรู้ คืนกลับสู่สังคม ทำให้วันนี้ “ผ้ายกลำพูน” สร้างคุณค่า ให้กว่า 150 ครัวเรือนมีรายได้มีงานทำและเกิดกลุ่มทอผ้า จำนวนมาก โดยไม่ต้องย้ายถิ่นฐานไปจากบ้านเกิด พร้อมแนะนำวิธีการตัดแปลงอุปกรณ์และวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ใน การทอผ้า เพียงแค่มีพื้นหรือวงเดียวก็ทอผ้าได้โดยไม่จำเป็นต้องมีกี่ทอผ้าเพื่อสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า ในอดีตให้กลับมาสร้างความภาคภูมิใจอีกครั้ง

ผ้ายกลำพูน

THAI BROCADE LAMPHUN

“การถ่ายทอดจะเน้นทุกหลัก **ครูจะให้แต่หลักการ**และวิชาการความรู้ **ส่วนการพัฒนา**และการต่อยอดเป็นหน้าที่ของผู้เรียนที่จะต้องไปพัฒนาต่อ และไม่ต้องเดินตามรอยครูทั้งหมด”

เอกลักษณ์งานและเทคนิคสำคัญ

ศิลปะการทอผ้ายกลำพูนที่ครูปรีชาเกียรติรังสรรค์ โดดเด่นในด้านการอนุรักษ์เอกลักษณ์ลวดลายโบราณบนพื้นผ้า เมื่อสัมผัสจะมีความนูนเด่นสวยงาม อ่อนช้อย โดยเฉพาะ “ลายดอกพิกุล” ที่ได้มีการนำมาประยุกต์เป็นลายพิกุลเครือเถา พิกุลมีขอบ พิกุลก้านแยง พิกุลเชิงใหญ่ พิกุลถมเกสร พิกุลเล็ก พิกุลใหญ่ พิกุลสมเด็จ และพิกุลกลม ซึ่งจะมีรูปแบบขนาดของดอกพิกุลและการใช้เส้นไหมที่มีสีสันทัดกันเงินดั้นทองแตกต่างกัน เพื่อให้เส้นไหมทุกเส้นสามารถอวดโฉมความงามได้อย่างวิจิตร ก่อเกิดเป็นความประทับใจแก่ผู้ที่ได้สัมผัสและกลายเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น ที่บ่มเพาะกันมาจากรุ่นสู่รุ่น จนกลายเป็นชื่อที่เรียกติดปากว่า “ผ้ายกลำพูน” และนี่เองคือที่มาของ “รางวัลสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือ GI” ที่ได้รับมาในเดือนตุลาคม 2550 นำมาซึ่งความภูมิใจของจังหวัดลำพูน โดยทุกพื้นผ้าไหมยกดอกจะมีป้ายบ่งชี้ตั้งตั้งแต่ต้นทางของกระบวนการทอผ้าจนมาสู่ผ้าไหมผืนงาม

ความโดดเด่นของลวดลายอันละเอียดอ่อนบนพื้นผ้ายกลำพูนนั้น เป็นที่ยอมรับในความงดงามล้ำค่า สะท้อนถึงทักษะฝีมืออันประณีต และความพิถีพิถันใส่ใจจากการออกแบบด้วยมือลงบนกระดาษกราฟ จนมาถึงปัจจุบันได้นำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาช่วยในการออกแบบ สามารถกำหนดสี แก๊ซและปรับประยุกต์ลวดลายได้สะดวก รวดเร็วขึ้น อีกทั้งยังสามารถจัดเก็บข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบ อาทิ ลายดอกจอก ลายผ้าคำ ลายกระจังตาอ้อยสอดไส้ เป็นต้น ความโดดเด่นอีกประการหนึ่ง คือ การคัดเลือกเส้นไหมที่มีความละเอียดอ่อน ผ่านกระบวนการย้อมสีที่มีสูตรเฉพาะตัว สีสดสวย เนื้อผ้ามันเงาตระการตา ด้วยฝีมือของช่างทอที่ได้รับการฝึกฝนและพัฒนาทักษะการทอจนเชี่ยวชาญ โดยครูปรีชาเกียรติได้มีการพัฒนาอุปกรณ์ที่ทอผ้าและเครื่องมือการทออื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง นอกเหนือจากการอนุรักษ์ลวดลายโบราณแล้ว ครูปรีชาเกียรติยังได้พัฒนาต่อยอดเพื่อเพิ่มคุณค่าผ้าไหมยกดอกด้วยเทคนิคการ “โบรท์สี” โดยทำการไล่เฉดสีบนพื้นผ้า คล้ายวิธีการทำผ้าบาติก ให้สีสันทันสมัยสวยงามสะดุดตายิ่งขึ้น

ด้วยแรงใจที่มุ่งมั่นในการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้การทอผ้ายกดอกลำพูน จึงได้มีโอกาสดูรายการรับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาท สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้นำพระภูษาทรงของสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า มาคัดลอกลายและทอขึ้นใหม่ เป็นความภาคภูมิใจอย่างหาที่สุดมิได้ ครูปรีชาเกียรติจึงจัดจำสิ่งทีพระองค์ รับสั่งว่าขอให้ช่วยอนุรักษ์มรดกไทยและสร้างอาชีพให้ชาวบ้าน ทั้งคนพื้นราบและชาวไทยภูเขาเขตรอบที่มีชีวิต ศิลปะการทอผ้าจะยังอยู่และมีผู้สานต่อทำให้ครูปรีชาเกียรติเกิดแรงบันดาลใจที่จะรวบรวมลวดลายผ้า โบราณเหล่านี้ไว้ จึงได้รับ ความไว้วางใจจากกรมศิลปากรให้คัดเลือกและทอผ้าขึ้นใหม่โดยทำรูปแบบให้ได้เหมือนเดิมทุกประการ ด้วยฝีมืออันประณีตและทักษะเฉพาะตัวทำให้สร้างงานอันทรงคุณค่าได้อย่างวิจิตรงดงาม

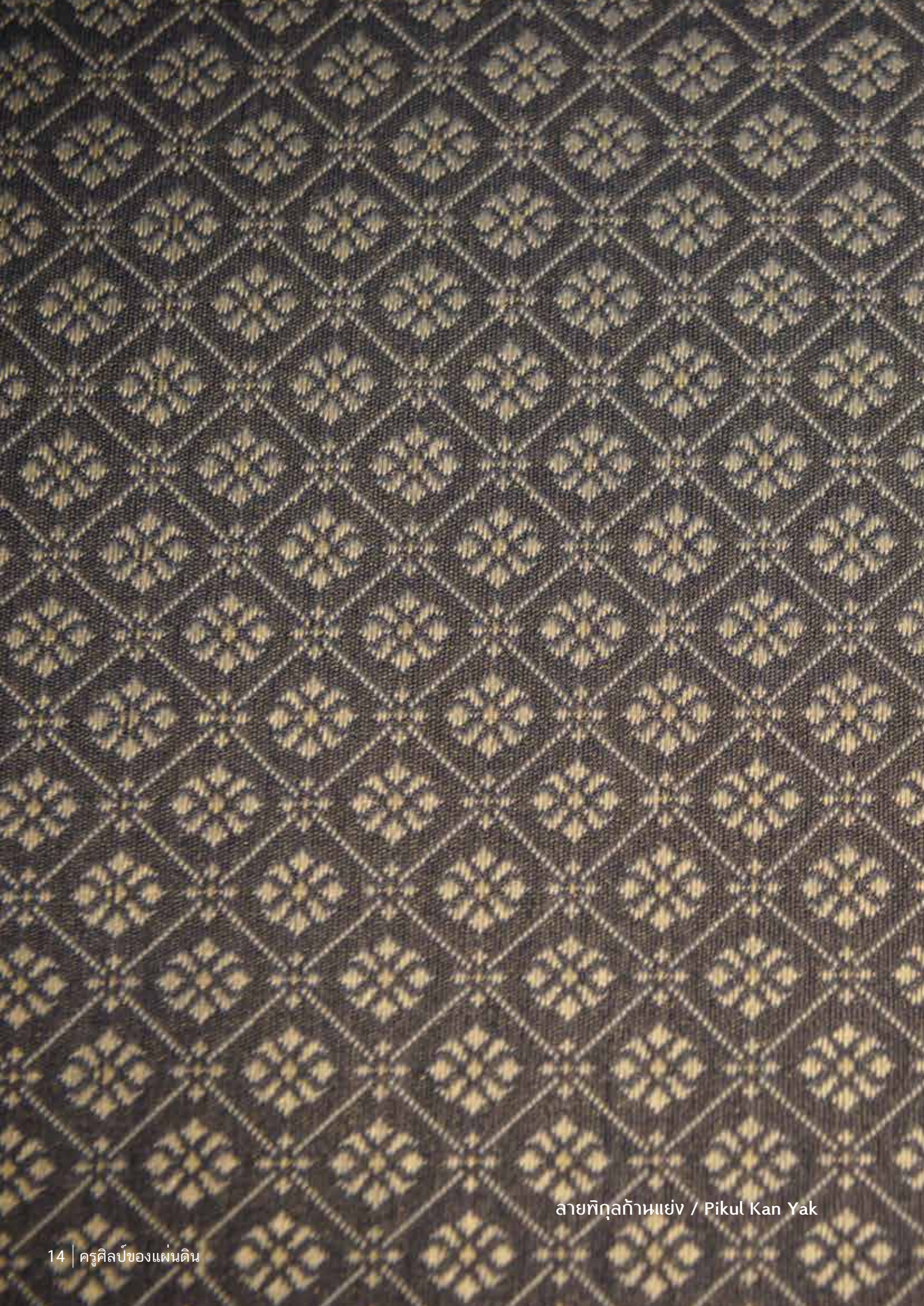
การถ่ายทอดภูมิปัญญา

ครูปรีชาเกียรติได้อุทิศตนถ่ายทอดองค์ความรู้ในฐานะครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อต้องการเผยแพร่ศาสตร์และศิลป์บนแพรพรรณ “ผ้ายกลำพูน” แก่ชุมชน เยาวชน และผู้สนใจทั่วไป ด้วยหลักคิดที่ว่า สินค้าที่ทำออกไปต้องดี ต้องทำด้วยใจ ใจต้องรัก สอนคนก็ต้องสอนให้ดี โดยไม่กลัวว่าจะมาเป็นคู่แข่ง นอกจากนี้ยังได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยพายัพเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน “การทอผ้ายกลำพูน” แบบมีส่วนร่วมให้กับผู้ต้องชงหญิงทัศนศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ โดยกำหนดเป็นตารางการสอนสัปดาห์ละ 2 วัน เริ่มสอนตั้งแต่การกรอไหม สาวไหม ขึ้นหัวม้วน เก็บตะกอเขาเหยียบ คัดลาย เก็บตะกอเขาดอก และทอผ้าไหมเป็นผืน นอกจากนี้ครูปรีชาเกียรติได้เปิดบ้านเป็นแหล่งเรียนรู้ ในนาม “ศูนย์ศิลปหัตถกรรมผ้าไหมยกดอกจังหวัดลำพูน เพ็ญศิริไหมไทย” เพื่อให้ผู้สนใจได้เข้ามาศึกษาและมีความตั้งใจให้คนรุ่นใหม่เห็นผลงานฝีมือของคนลำพูน เป็นแบบอย่างการทอผ้ายกดอกและสนใจพัฒนาทำเป็นอาชีพ เพื่อดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ ร่วมกันอนุรักษ์และสานต่อมรดกอันล้ำค่าของไทยไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลา

รางวัลที่ได้รับ

- ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ศิลปินคนท้องถิ่นเมืองลำพูน จากองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ รางวัล คนดีศรีลำพูน ของสมาคมชาวลำพูน
- ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ รางวัล ผู้อนุรักษ์มรดกไทยดีเด่น ของกรมศิลปากร
- ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ บุคคลดีเด่นทางวัฒนธรรม ของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม

ลายกระจังตาอ้อย เข้มเทียน / Krajung Ta Oil Cheng Tian

“Thai Brocade Lamphun has been revived by the soul of a master to the permanence of community.”

WORK AND INSPIRED.

“Lamphun Blossom Floral Pattern Silk” or “Thai Brocade Lamphun” owns the delicate characteristic of silk which is meticulously selected. It is weaved by the master-level skill weavers who inherit their career from their ancestors and keep up the soul of thousands of silkworms on silk. Master Preechakiat Boonyakiat dedicates all his efforts to create “Thai Brocade Lamphun” and make it broadly famous. This is also to make more income for the local people and to preserve the precious heritage of “Thai Brocade Lamphun” which is nowadays considered the identity of Lamphun province.

“Thai Brocade Lamphun” owns the delicate pattern that is considered superior than the normal fabric. In the weaving process, the weavers lift and press some silk strings to create the pattern which use the lifted-heddle technique or “Tako Loi” and twisted technique for both vertical and horizontal silk strings instead of using extra strings to create the pattern. The weaving process of “Thai Brocade Lamphun” reflects the wisdom which is the identity of “Thai Brocade Lamphun”.

Master Preechakiat has been familiar with the handicraft “Thai Brocade Lamphun” since when he was young. His mother, Phayom Bunyakiat, inspired him to keep up the knowledge of “Thai Brocade Lamphun” weaving. In the first place, his mother learned to weave in order to make the in-house handicraft product to use in the household. Then, she officially established the silk weaving factory named “Phensiri Thai Silk” in 1980. Master Preechakiat then has learned and perceived “Thai Brocade Lamphun” weaving. Even though, he did the other job for some time, he finally turned into “Thai Brocade Lamphun” industry as his full time job. He has kept passing on the knowledge and providing a number of training courses of “Thai Brocade Lamphun” weaving to the local people. Having both knowledge and equipment of weaving, he supports “Thai Brocade Lamphun” weaving as a career for the local people. As a result, the local people can gain more income continuously. This can concretely resolve the poverty problem in the community especially for people who were laid off because of the relocation of business plants. More than 150 households become self-employed and they established many weaving groups in their community. They do not have to relocate themselves from their hometown to work in other cities anymore. Moreover, Master Preechakiat changed the way the local people live, work and make profit. In the past, local people in Lee district, Tung Hua Chang city, widely deforested. For this reason, the government agency asked him to help in vocational training. He has taught “Thai Brocade Lamphun” weaving and given an advice on how to adapt local equipment and materials in weaving. Having only a weaving comb, people can weave without a loom. This all is to keep up the precious cultural heritage which can make the feeling of pride once again.

ลายทึกุลกันแยง / Pikul Kan Yak

ลายมะลิซ้อน ทรวยเซ็ง / Malison Gruay Cheng

WORK'S IDENTITY AND SIGNIFICANT TECHNIQUE

“Thai Brocade Lamphun is the art of weaving which Master Preechakiat still preserves the identity of ancient pattern. It can be felt when touching that Phikun floral pattern is dominantly and delicately curved out. Moreover, it can be adapted to new patterns which are Phikun Khruae Tao, Phikun Mee Khob, Phikun Kan Yang, Phikun Cheng Yai, Phikun Thom Kae Sorn, Phikun Lek, Phikun Yai, Phikun Somdeja and Phikun Klom. These patterns own the different size and pattern of Phikun flower (Bullet Wood) including distinguished color of strings or lace. This is to make each string or lace dominant. The attractiveness of Thai silk and ancient wisdom can impress many people who appreciated. It also becomes famous and serves as community identity that is passed down from generation to generation. As a result, Geography Indication or “GI” was awarded to the community in October 2007 which made the local people of Lamphun proud. Every sophisticate silk is labeled to tell the story from the first to the last step of its production.

“Thai Brocade Lamphun” of Master Preechakiat is considered dominant in terms of ancient pattern preservation including new pattern design which is manually drafted on the graph paper and becomes the identity of Lamphun silk. Nowadays, computer graphic can make the pattern design, shading and adaptation easier and faster. Moreover, it can save and sort data of the pattern such as Dok Chok, Fai Kaa and Kra Chang Ta Oi Sod Sai pattern systematically. The other dominance is silk string selection which is delicate and passes through the unique coloring process. The colorful shiny silk is woven by the skillful weavers who are well-trained. Master Preechakiat has also continuously developed looms and any other weaving equipment. Apart from the ancient pattern preservation, he also develops the coloring technique called “Color Brightening” which makes Batik fabric fashionable, vivid and eye-catching.

With his goal-oriented mind in “Thai Brocade Lamphun” preservation and knowledge transfer, Master Preechakiat had a chance to serve the royal project. Her Majesty Queen Sirikit was kind enough to bring the ancient vesture she worn to copy the pattern and reweave such as The Queen Grandmother Savang Vadhana’s vesture. This was his ultimate pride. He also remembered that Her Majesty the Queen told him to preserve Thai heritage and make local people have a job, both people in central basin area and hill tribe. As long as he is alive, the art of weaving will exist and widespread. Therefore, he then had an inspiration to collect these ancient silk patterns. Furthermore, Fine Arts Department trusted him and asked him to select silk patterns and reweave them. He made the silk unique and precious by his outstanding weaving skills.

ลายดอกจิก / Dok Jik

“My knowledge transfer is very intensive. I will give only principles and other subject matters. The further development is a job of learners who need to continue and create their own fingerprint, not just totally follow in teacher’s footsteps”.

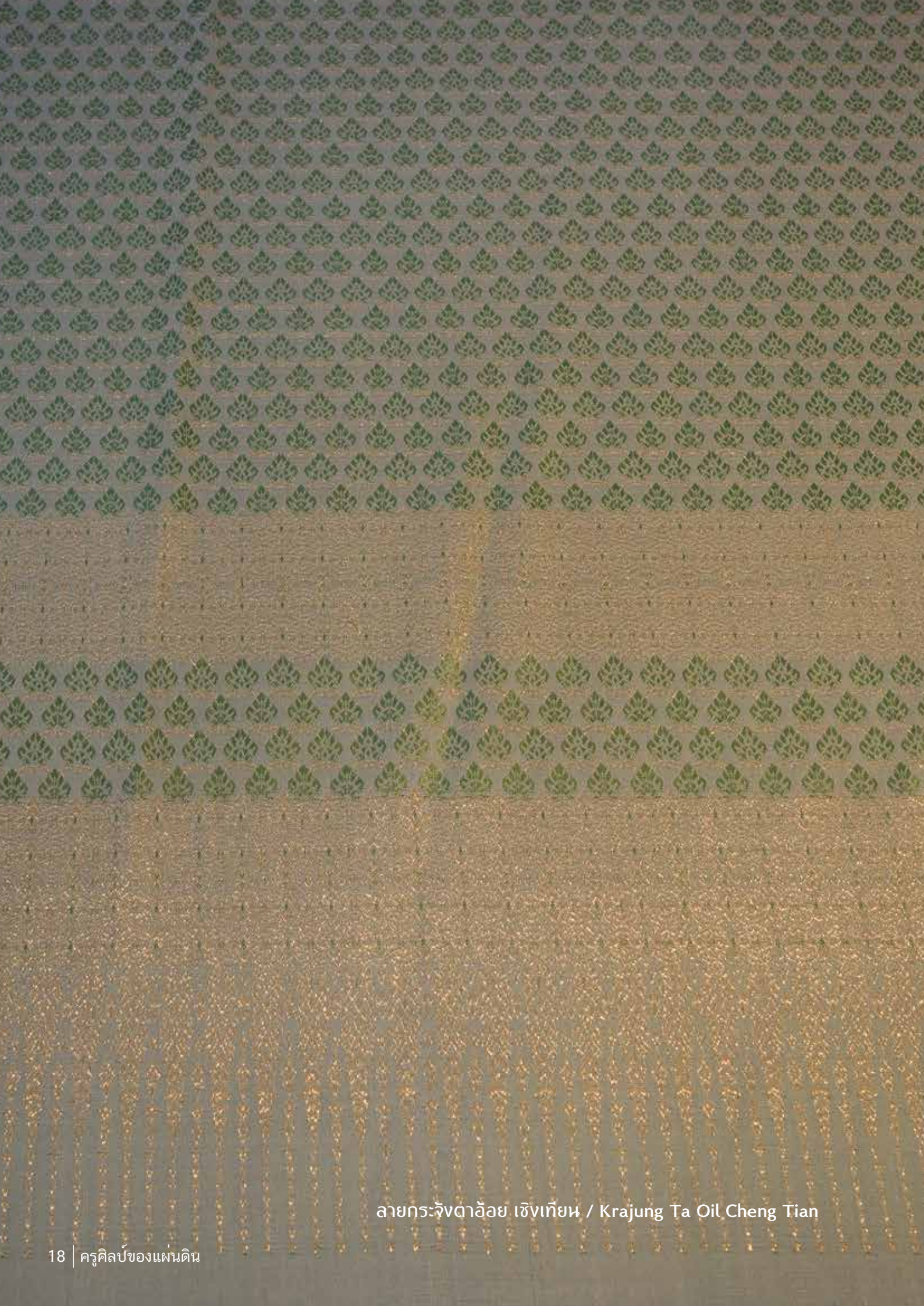
ผ้าไหมโบรที
Thai Silk Bright Colors

PASSING ON WISDOM AND KNOWLEDGE

Master Preechakiat has devoted himself to transfer his knowledge as a local sage. He has transferred knowledge of both scientific and art sides about “Thai Brocade Lamphun” weaving to the community, young people and any other people. He thinks that good products come from the passion to product them carefully. The passion is very important. He has intended to put all his efforts in teaching without the thought that those people will be the future competitors. Nevertheless, he collaboratively worked with The Far Eastern University, Chiangmai Province to distribute the workshop program of “Thai Brocade Lamphun” weaving to female prisoners at Chiangmai Woman Correctional Institution. This program provides 2 sessions per week. The lessons include silk spinning, pulling, reeling, patterning, tracing and weaving clothes. He makes his home the learning center “Thai Brocade Lamphun and Handicraft: Phensiri Thai Silk” in order to let new generation of people who are interested in silk to learn and practice weaving as a career. This is also to sustainably preserve Thai heritage.

AWARDS

- 2011 : Lamphun Local Artist, Lamphun Provincial Administrative Organization
- 2010 : Khon Di Si Lamphun, Lamphun Khrup Association
- 1993 : Excellent Heritage Preservation, Fine Arts Department
- 1991 : Excellent Cultural Individual, Department of Cultural Promotion

ลายกระจังตาอ้อย เข่งเทียน / Krajung Ta Oil Cheng Tian

ลายข้าวหลาม เข่งรววย / Kao Lam Cheng Gruag

ลายกุหลาบเทา / Kularb Tao

ผ้ายกลำพูน

THAI BROCADE LAMPHUN

วัสดุและอุปกรณ์ / Materials and Tools

1. เส้นไหม
2. ฟืม หรือ ฟันหวี
3. กระดาษกราฟ
4. กี่ทอผ้า

1. Dyeing Silk
2. The reed of Loom
3. Graph Paper
4. Loom

ขั้นตอนการทำงาน

1. ออกแบบลายด้วยกระดาษกราฟ เตรียมเส้นไหม
2. กรอไหม การนำเส้นไหมที่ย้อมแห้งแล้วมาปั่นเก็บไว้
3. สางไหม การนำเส้นไหมย้อมที่กรอแล้วไปสางในรางสางไหมหรือม้าเดินด้ายที่ละเส้น โดยให้มีจำนวนเส้นไหมครบตามจำนวนช่องฟันหวีที่ต้องการจะใช้
4. เข้าหัวม้วน การนำเส้นไหมย้อมที่สางด้วยฟันหวีเป็นระเบียบดีแล้วไปเข้าหัวม้วน เพื่อม้วนเส้นไหมได้ทุก ๆ 5 เมตร จะใช้ทางมะพร้าวสอดกันไว้ 2-3 ก้าน เพื่อป้องกันเส้นไหมขาดกันเอง หากไหมขาดจะหารอยต่อได้ง่าย ขณะทอทำให้ทราบว่า ทอไปเป็นความยาวเท่าไรแล้ว โดยการนับทางมะพร้าว

WORK PROCEDURES

1. Pattern on graph paper and prepare silk strings
2. Spin dried coloring silk strings
3. Pull silk strings that already spin. Arrange silk strings according to the number of weaving comb teeth.
4. Bring combed silk strings to reel for 5 meters in each roll. Insert 2-3 coconut leaves between silk strings to prevent worn strings. It is also easy to find the worn strings and the weavers will know the length of the silk clothes by counting coconut leaves.

5. สืบทุก หรือการทำหัวม้วนขึ้นที่ทอผ้า
6. เก็บตะกอลูมิเนียม หรือเขายี่ม ประกอบด้วย ท่อลูมิเนียมแบบบาง 4 อัน, ไม้คนัดไขว้(ไม้ไขว้), ด้ายไนลอน สำหรับผูกเขายี่มทุกเส้น, ไม้ค้ำ สำหรับสอยเก็บเส้นไหมและสำหรับมัดสอดด้ายไนลอน, ไม้เกาหรือไม้เต่าเก็บเขา สำหรับเก็บเขายี่ม (ไหมยี่ม)
7. การคัดลาย หรือ การดันดอก และการเก็บเขาดอก หรือ เก็บตะกอดอก ตามแบบกระดาษกราฟที่ออกแบบลวดลายไว้,
8. ทอผ้ายกดอกลายพิกุล เก็บตะกอ 4 ตะกอ ทอลายขัดเป็นพื้น 2 ตะกอ อีก 2 ตะกอเป็นลวดลาย โดยทอทีละตะกอ
9. ทอผ้ายกดอกลายลูกแก้ว ใช้ 4 ตะกอ เป็นตัวกำหนดลาย (การออกแบบลายลูกแก้ว จะออกแบบเส้นด้ายยืนย้อมสีเดียว แล้วเก็บตะกอ 4 ตะกอ ตามลวดลายที่กำหนดไว้ เส้นด้ายพุ่งจะย้อมสีเดียวกับเส้นด้ายยืนโดยไม่มีกรแยกตะกอ)

5. Expand silk strings
6. Bind silk strings with a weaving comb using 4 slim aluminum pipes, cross wood, nylon string for tiring weaving paddles, the wooden stick for binding nylon strings, the wooden stick for binding silk strings
7. Make floral pattern as designed
8. Weave Phikun pattern. Make 4 heddles. Make 2 chess-pattern heddles as a background by weaving one heddle at a time.
9. Weave Look Kaew pattern. Use 4 heddles to make the pattern (Look Kaew pattern uses the horizontal pattern of strings. Coloring strings in only one color. Make 4 heddles as designed. Both vertical and horizontal strings are colored the same shade.)

